

NAUČNOM VEĆU MEDICINSKOG FAKULTETA UNIVERZITETA U BEOGRADU

Na sednici Naučnog veća Medicinskog fakulteta u Beogradu, održanoj dana 15.03.2018 godine, broj 5940/15-OM, imenovana je komisija za ocenu završene doktorske disertacije pod naslovom: „**Analiza učestalosti poremećaja ishrane u studentskoj populaciji**“ kandidata dr Olge Mladenović. Mentor je Prof. dr Miroslava Jašović Gašić, komentor Prof. dr Marina Nikolić Djurović.

Komisija za ocenu završene doktorske disertacije imenovana je u sastavu:

1. Prof. dr Nadja Vasiljević, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu
2. Prof. dr Aleksandar Jovanović, Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu
3. Prof. dr Ivanka Gajić, Stomatološki fakultet, Univerzitet u Beogradu

Na osnovu analize priložene doktorske disertacije, komisija za ocenu završene doktorske disertacije jednoglasno podnosi Naučnom veću Medicinskog fakulteta sledeći

IZVEŠTAJ

A. Prikaz sadržaja doktorske disertacije

Doktorska disertacija dr Olge Mladenović napisana je na 134 strane i podeljena je na sledeća poglavlja: uvod, ciljevi istraživanja, metod istraživanja, rezultati, diskusija, zaključci i literatura. U disertaciji se nalaze ukupno 22 tabele. Doktorska disertacija sadrži sažetak na srpskom i engleskom jeziku, biografiju kandidata, podatke o komisiji i spisak skraćenica korišćenih u tekstu.

Uvod je podeljen u 7 celina, koje obuhvataju 18 podnaslova. Data je definicija i klasifikacija poremećaja ishrane. Epidemiologija poremećaja ishrane razmatrana je u zavisnosti od tipa poremećaja ishrane. Ukazano je na etiološke faktore koji se dovode u vezu s poremećajima ishrane i to: psiho-socijalni faktori rizika, nutritivni i biološki. Istaknuti su dijagnostički kriterijumi, kao i klinički aspekt poremećaja ishrane. Razmatrana je prognoza anoreksije i bulimije nervoze, kao i poremećaja ishrane po tipu prejedanja. Terapija poremećaja ishrane je opisana kao dijeta-terapija, psihoterapija i farmakološko lečenje.

Ciljevi rada su precizno definisani. Osnovni cilj je bio ispitivanje prevalencije poremećaja ishrane u studentskoj populaciji, dok su specifični ciljevi obuhvatili: određivanje prevalencije svih poremećaja ishrane u studentskoj populaciji, kao i prevalencije po dijagnostičkim kategorijama; određivanje navika - obrasca ishrane i percepcije telesne šeme; određivanje prisustva kompenzatornih oblika ponašanja: držanja dijete, gladovanja, izbegavanja obroka, povraćanja, fizičkog vežbanja i zloupotrebe laksativa ili diuretika u cilju smanjenja ili održanja telesne težine; kao i određivanje prisustva depresivne simptomatologije u ispitivanoj populaciji studenata.

U poglavlju **Metod istraživanja** navedeno je da je istraživanje izvršeno u Zavodu za zdravstvenu zaštitu studenata u Beogradu, Srbija. Studija je obuhvatila analizu uzorka od 1.059 slučajno odabranih studenata različitih viših škola i fakulteta Univerziteta u Beogradu, Srbija, koji su prilikom redovnih godišnjih sistematskih pregleda u Zavodu za zdravstvenu zaštitu studenata u Beogradu, Srbija, popunili bateriju anonimnih upitnika: socio-demografski upitnik radi dobijanja podataka o polu, godini rođenja i mestu stalnog boravka; upitnik anamnestičkih podataka za ispitivanje: prisustva

prethodnih operativnih zahvata na gastrointestinalnom traktu, drugih somatskih bolesti, mentalnih poremećaja i/ili pokušaja samoubistva; dijagnostička skala poremećaja ishrane, najšire korišćen instrument u dijagnozi poremećaja ishrane, koji služi u proceni prisustva simptoma, ponašanja i psihopatologije poremećaja ishrane; Bekov upitnik korišćen je za procenu stepena depresivnosti.

Rezultati su detaljno opisani i jasno predstavljeni, kao: antropometrijske karakteristike, prevalencija anoreksije, bulimije i poremećaja ishrane po tipu bingova. Opisane su navike-obrasci ishrane u ispitivanoj populaciji, percepcija telesne šeme, prisustvo kompenzatornih oblika ponašanja, kao i depresivne simptomatologije ispitanika.

Diskusija je napisana jasno i pregledno, uz prikaz podataka drugih istraživanja sa uporednim pregledom dobijenih rezultata doktorske disertacije.

Zaključci sažeto prikazuju najvažnije nalaze koji su proistekli iz rezultata rada.

Korišćena literatura sadrži spisak od 106 referenci.

B) Kratak opis postignutih rezultata

Ovo istraživanje je pokazalo da je od ukupno 1.059 ispitanika njih 307 (29,0%) pokazalo da ispunjavaju dijagnostičke kriterijume za neki od poremećaja ishrane. Prevalencija anoreksije nervoze u ukupnom uzorku studenata bila je 1,9%, a samo među ženskim polom 3,2%. Prevalencija bulimije među studentima muškog pola bila je 14,0%, a 13% među ženskim polom. Prevalencija poremećaja ishrane po tipu bingova među studentima muškog pola bila je 15,2%, a među ženskim polom 13,8%. Depresivna simptomatologija ispitanika, kod kojih je detektovan poremećaj ishrane bila je u pozitivnoj korelaciji s izmenjenim obrascem ishrane, poremećajem percepcije telesne šeme, kao i sa većom učestalošću kompenzatornih oblika ponašanja. Navike u ishrani su bile znatno izmenjene među studentkinjama, koje su ispunile dijagnostičke kriterijume za neki od poremećaja ishrane. Smanjenje unosa hrane, gladovanje, preskakanje obroka, izbacivanje određenih namirnica iz ishrane i držanje dijete bile su metode u cilju postizanja željene telesne težine, a najizraženije u podgrupi bulimije nervoze. Ponašanje u ishrani je bilo izmenjeno u podgrupama bulimije nervoze i poremećaja ishrane po tipu bingova, koji su uzimali abnormalno velike količine hrane, praćene gubitkom kontrole i napadima prejedanja. Preokupiranost sopstvenim telom je bila značajno viša među ženskim polom.

Najveći procenat studenata (73,6%) bio je normalno uhranjen. Razlika u stepenu uhranjenosti prema indeksu telesne mase, između muškog i ženskog pola bila je statistički visoko značajna. Najveći procenat (67,3%) studenata muškog pola bio je normalno uhranjen; 26,6% je bilo predgojazno, za razliku od ženskog pola, gde je najveći procenat (77,8%) bio normalno uhranjen, a 14,7% je bilo pothranjeno. Većina studenata (53%) nije uzimala abnormalno veliku količinu hrane u poslednjih 28 dana, dok je 4,2% to radilo 20 ili više puta. Postojala je visoko statistički značajna razlika između muškog i ženskog pola, s predominacijom muškog pola u učestalosti uzimanja abnormalno velike količine hrane. Izražena depresivnost je bila u vezi s učestalošću konzumiranja prevelike količine hrane, kao i u vezi s osećajem gubitka kontrole tokom ishrane, učestalošću povraćanja, zloupotrebe laksativa i kompulzivnog vežbanja.

C) Uporedna analiza doktorske disertacije sa rezultatima iz literature

Poremećaji ishrane su jedni od najčešćih psihijatrijskih poremećaja mladih žena. Zbog visokog morbiditeta i mortaliteta, rano otkrivanje ovih poremećaja je neophodno.

Istraživanja sprovedena anonimnim upitnicima, pokazala su da je prevalencija poremećaja ishrane među studentkinjama 14-20% (Winters i sar. 2005), što je u skladu s ovim istraživanjem. Istraživanja u svetu pokazuju da 1%-4% studentkinja ispunjava sve dijagnostičke kriterijume za anoreksiju nervozu, 3%-19% za bulimiju nervozu, a 35%-70% navodi pojavu karakterističnog ponašanja i simptoma, koji se vezuju za povećan rizik od razvoja poremećaja ishrane (Guidi 2009, Alegria 2007, Kashubeck 1994), što je u skladu s rezultatima dobijenim ovim istraživanjem.

U ovom uzorku oboleli od poremećaja ishrane, pokazali su značajno veći stepen kognitivne restrikcije u ishrani u odnosu na zdrave, što je u skladu sa savremenom literaturom (Lopez i sar. 2001). Najveći stepen restriktivnog režima, odnosno suzdržavanja u ishrani zapažen je među obolelima od bulimije nervoze i to 3,2 puta više nego među zdravima.

Prevalencija depresije u ukupnom uzorku studenata je bila 31%, što je u skladu s brojnim drugim istraživanjima u svetu (Ngasa i sar. 2017, Sarokhan i sar. 2013, Rotenstein i sar. 2016, Cavestro, Rocha 2006). Rezultati ovog istraživanja pokazali su, da je kod studentkinja koje su ispunjavale dijagnostičke kriterijume za neki od poremećaja ishrane, depresija bila prisutna kod čak 74,3% (N=26), što je skoro 2,5 puta češće nego među zdravima i u skladu je s rezultatima drugih istraživača (Geist 1998). Danas se sa sigurnošću zna da se depresija češće javlja među obolelima od bulimije nervoze i anoreksije nervoze, purgativnog tipa, što je potvrđeno i u ovom uzorku, visoko statistički značajnom povezanošću depresije sa učestalošću povraćanja ($p < 0,001$), kao i sa nivoom dezinhibicije ($p < 0,001$), kao glavnih karakteristika purgativnog tipa poremećaja ishrane (Kennedy i sar. 1994).

D) Objavljeni radovi koji čine deo doktorske disertacije

1. Kontić O, Vasiljević N, Trisović M, Jorga J, Lakić A, Jasović Gasić M. Eating disorders. Srpski arhiv za celokupno lekarstvo. 2012; 140: 673-8.
2. Kontić O. Anoreksija i bulimija. Zadužbina Andrejević, Beograd, 2008.
3. Kontić O, Vasiljević N, Kisić Tepavčević D, Trisović M, Jorga J, Jasović Gasić M. Eating Psychopathology and Depression Among Students in Serbia. Wulfenia. 2017; 24:3.

E) Zaključak (obrazloženje naučnog doprinosa)

Doktorska disertacija „**Analiza učestalosti poremećaja ishrane u studentskoj populaciji**“ dr Olge Mladenović je značajna i aktuelna i u potpunosti daje originalan naučni doprinos istraživanjima poremećaja ishrane.

U Srbiji nisu rađena ovakva istraživanja i ne postoji ni jedna reprezentativna studija, čak ni o prevalenciji ovih poremećaja u Jugoistočnoj Evropi, što sve zajedno objašnjava svrhu preko neophodnih istraživanja u našoj sredini.

Ova doktorska disertacija je urađena prema svim principima naučnog istraživanja. Ciljevi su bili precizno definisani, naučni pristup je bio originalan i pažljivo izabran, a metodologija rada je bila savremena. Rezultati su pregledno i sistematično prikazani i diskutovani, a iz njih su izvedeni odgovarajući zaključci.

Primena rezultata ovog istraživanja trebalo bi da nađe svoje mesto u integrisanim multidisciplinarnim preventivnim programima, u svakodnevnoj rutinskoj praksi primarne zdravstvene zaštite, savetovalištima za adolescente i mlade, savetovalištima za ishranu, kao i na specijalizovanim odeljenjima bolesti poremećaja ishrane.

Na osnovu svega navedenog, imajući u vidu dosadašnji naučni rad kandidata, komisija predlaže Naučnom veću Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu da prihvati doktorsku disertaciju dr Olge Mladenović i odobri njenu javnu odbranu radi sticanja akademske titule doktora medicinskih nauka.

U Beogradu, _____

Mentor:

Prof. dr Miroslava Jašović Gašić

Komisija:

1. Prof. dr Nadja Vasiljević

Komentor:

Prof. dr Marina Nikolić Djurović

2. Prof. dr Aleksandar Jovanović

3. Prof. dr Ivanka Gajić